

Västgöta Nations i Uppsala Landskapsförening

DECEMBERNYTT 2018

BÄSTA MEDLEMMAR I LANDSKAPSFÖRENINGEN!

Vi vill önska er alla en riktigt god och glad jul och ett gott nytt år!

I det här utskicket tar vi upp oktoberföreläsningen om limerickens svenska vagga som stod på Västgöta nation, ett inlägg av 1:e kurator som ser tillbaka på sin ämbetsperiod, en fortsatt redovisning av våra landskapsattribut, samt en taktfull anmodan om att betala medlemsavgiften för 2019.

Fredagen den 15 februari 2019 kommer ett seminarium att äga rum, ännu är ämnet inte fastlagt.

Styrelsen/Kenny Jonsson

LIMERICKENS HISTORIA

En nyfiken och ganska stor skara samlades i festsalen den 6 oktober för att lyssna till historien om Limerickens intåg i Sverige. Svante Beckman, nationsmedlem under 1960-talet, läste ekonomisk historia och hamnade så småningom som professor i Linköping. Nu återvände han efter flera decennier för att berätta om hur hans farfar Magnus genom en anteckningsbok förde honom på rätt spår. Magnus kom till Uppsala 1880 och tog en teol. kand. Som många andra under den tiden fick han TBC och reste till Schweiz på kur. Väl där utbildade han sig till elektroingenjör och blev konstruktör.

Hans anteckningsbok kallades Kladadersatsch och där tecknade han ner skämt och annat som kunde användas för att berika sällskapslivet. Svante fick anteckningsboken av sin far och hittade fem witzar i limerickform från 1893. Vem var då upphovet till dessa?

Jo, spåren förde till Ivar Damm, som var kurator på Västgöta Nation på den tiden. Han introducerade limericken på svenska men publicerade inte sina verser förrän i en artikel 1913, antagligen av omtanke om sin karriär som lovande seriös diktare. Han blev dock gymnasielektor i matematik. Huruvida hans första vers från 1884 var inspirerad av den engelska limericken är oklart, men strax blev han det.

Tidigare forskning har identifierat Adolf Noreen som versformens tongivande svenska introduktör, men det var Ivar Damm som i festliga akademiska sammanhang startade limerickflugan i Uppsala åren runt 1890.

Svante Beckman t.v. och Kenny Jonsson i klädsamma mössor.

Vad kännetecknar en Limerick?

- Den strikta formen, 5 rader, varav 1, 2, och 5 har nio stavelser och rimmar, raderna 3 och 4 har sex stavelser och rimmar inbördes.
- Den ska ha skabrösa eller åtminstone överraskande inslag
- Sista ordet i rad 1 ska vara antingen en ort eller ett egennamn.

Limericken har utvecklats genom 1900-talet, och nådde stor popularitet när Hans Alfredson gav ut Svea Hunds limerickar 1976. Det finns bara en handfull limericksamlingar, de flesta utgivna på eget förlag, men enstaka ledande svenska författare som Lars Gyllensten har skrivit sådana. Numera är intresset relativt svagt i vårt land för denna diktform.

Dock icke så denna höstkväll! Eter avslutad föreläsning och mingel gick vi till dukat bord. Där bröt kreativiteten ut då vi uppmanades att skriva egna limerickar. Det ena förslaget efter det andra framfördes.

Middagen förflöt på vanligt sätt med god mat, myckenhet vin och sång och fina tal med skämtsamma knorrar.

En ovanligt trevlig höstfest!

Maria Wold-Troell

MEDLEMSAVGIFT FÖR 2019 M.M.

Medlemsavgiften för år 2019 är oförändrat låg - 150 kr. Äkta makar eller annars sammanlevande par betalar, också oförändrat, gemensam medlemsavgift med 200 kr. Den som vill prenumerera på Corren betalar ytterligare 100 kr, pengar som föreningen redovisar vidare till Nationen. Plusgironumret är 3 47 84 - 9. Det kan noteras att Nationens hedersledamöter får Corren i sin egenskap av hedersledamöter. De behöver alltså inte särskilt prenumerera på den.

Vi vill nämna att vi inom en snar framtid kommer att byta ut vårt plusgiro mot ett bankgiro. Till detta återkommer vi. Men våra plusgiroblanketter har tagit slut. Vi hoppas att du ändå inte glömmer betala. Tips: **Knyt ett snöre runt pekfingeret.**

Många medlemmar lämnar generöst gåvor till föreningen, några rundar av sin betalning av medlemsav-

giften uppåt, andra tar större grepp. Styrelsen tackar för allt detta. Sedan några år avsätter styrelsen i årsbokslutet i mån av tillgängligt överskott inplutna gåvor till den särskilt inrättade Landsmannafonden. Fonden, som egentligen är en del av föreningens egna kapital, har samma ändamål som föreningen. Genom avsättningen skapas ändå en ram för vad som i ett kortare perspektiv står till förfogande för ändamål som styrelsen finner särskilt angelägna.

Enligt sina stadgar skall föreningen utgöra ett band mellan äldre och yngre generationer vid Västgöta Nation i Uppsala och stödja Nationen i dess verksamhet samt säkerställa utgivningen av tidsskriften Vestrogothica. Föreningen är att betrakta som en alumnorganisation. Styrelsens ambition är att långsiktigt stärka föreningens ekonomiska situation. Och en betydelsefull del i detta är att vi har många medlemmar.

Om du inte tidigare meddelat föreningen din e-postadress får du gärna göra det till kassör Claes Söderqvist, soderqvistclaes@gmail.com.

MOSSA OCH SVAMP

I förra nyhetsbladet påbörjade vi en liten serie om våra landskapssymboler.

Då skrev vi om den äldsta symbolen, den västgötska ljungen, och den yngsta, Kavläsätlet. Det vill säga, landskapsvapnet är äldre, likaså sången, men vi kan återkomma till dem.

Nu är det dags för mossor och svamp.

VÅR MOSSA

Gruskammossa (*Abietinella abietina*) heter Västergötlands mossa. Det är en mossa som kan skifta från gulbrunaktigt till grönt. Den har enkelt pargreninga, fjäderliknande skott och ett mattbildande växtsätt. Faktiskt riktigt fin. Den trivs i torrbackar och på hållar och på murar och trivs särskilt bra i kalkrika trakter. Den förekommer dock i hela landet.

Landskapsmossorna tillkännagavs 1996 av föreningen Mossor- nas Vänner.MV, inte att förväxla med Musi-

kens vänner, är en ideell förening som vill verka för ökad kännedom om Sveriges mossor.

Föreningen ger ut tidskriften Myrinia och ordnar exkursioner. Vårexkursionen 2019 kommer t ex att gå av stapeln i april och på Orust.

För den som känner en brist i sitt vetande.

VÅR SVAMP, EN SKÖNHET

Sharlakansröd vaxskivling (*Hygrocybe punicea*) får i svamparnas värld representera vårt landskap. Det är en svamp man möter på hösten, den syns minst sagt tydligt. Mittan på hatten kan vara litet urblekt eller gulröd medan kanten är lysande röd. Unga exemplar har en klock-

förmade hatt, som dock med åldern blir mer utbredd. Hatten kan vara mellan 4 och 12 cm bred. De gulröda skivorna sitter glest. Foten blir 4-10 cm hög, den är vit vid basen för att högre upp bli gulröd med röda strimmar. Svampen växer främst i hagmarker och andra magra gräsmarker. Den är ätlig, men har väl inte någon utpräglad smak. Dessutom bör den inte plockas eftersom den är rödlistad, vilket innebär att den är utrotningshotad. Bland alla storsvampar i Sverige är 786 st rödlistade. En av dem är alltså vår västgötasvamp.

Landskapssvamparna togs fram i samråd mellan svampvänner i Sverige på 1980-talet.

NÄCKEN

Vi får plats med en symbol till, vårt landskapsväsen som är Näcken!

Ebbe Schön, författare, forskare, etnolog, gav 2008 ut boken Svenska sägner. Där presenterar han för första gången Sveriges landskapsväsen, en lista som han själv sammanställt därför att han finner det viktigt att det finns landskapssymboler för vårt rika andliga kulturarv.

Folktron om näcken är spridd över hela landet. Näcken är ett

övernaturligt manligt vattenväsen som framför allt syns till i älvar, åar, tjärnar och sjöar i inlandet. Han är känd i tro och diktning sedan fornnordisk tid, han finns i sägner och folkvisor. Han finns i otaliga sånger och musikstycken och i konsten inte minst. Han är ett väsen som uppmärksammar oss på faror förknippade med vatten, i och med att han ofta försöker locka oss till sig och dränka oss.

Den vanligaste bilden av Näcken är en underskön, lätt drömmande, lätt sorgsen man med långt hår som sitter naken i ett strömmande vatten och lockar fram förförande toner ur sin fiol. Just så har han porträtterats på en välkänd målning av Ernst Josephsson. En mera

robust bild av näcken har vi vid järnvägsstationen här i Uppsala, Bror Hjorths skulptur Näckens polska. Den 14 oktober 1967 avtäcktes den, till mångas förargelse, då den på sin tid uppfattades som väl utmanande.

Näckens polska: ja, den spelman som lärde sig spela den kunde inte sluta spela innan han blev fullkomligt galen. Och de som dansade till näckens musik kunde inte sluta dansa. Sammanfattningsvis är alltså näcken ett vackert väsen, men farligt.

Västergötland är ju knappast de tusen sjöarnas landskap, och därmed är lämpliga visten för näcken lite begränsade. Kanske ska vi vara tacksamma för det.

Elisabet Claesson

ETT ÅR SOM FÖRSTE KURATOR PÅ VÄSTGÖTA NATION

För ganska exakt ett år sedan så installerades jag som Förste kurator. Det var på nationens luciagasque som inspektor Bertil Wiman hängde på mig insigniet och allting blev verkligt.

De första dagarna i januari kantades av panik och en känsla av att jag satt i någon annans stol. Att jag bara var 19 på låtsas, ni vet lite så där som när man lekte affär som liten. Efter ett par veckor började stolen att kännas mer och mer som min egen och arbetsuppgifter flöt på, jag började bli varm i kläderna helt enkelt.

Det har varit ett roligt, intensivt, och lärorikt år som har gått. Jag är väldigt tacksam över att få vara en länk i den kedja som Förste kuratorsämbetet är.

Vårterminen hastade förbi i en väldig fart. Några favoritstunder var utan tvekan majmiddagen och vårbalen. Jag tycker att majmiddagen är väldigt trevlig, dels eftersom att det är ett värdigt avslut på valborgsfirandet, men även eftersom man får möjligheten att umgås över generationsgränserna. Att göra just detta är något jag har uppskattat under min tid som kurator. Att få höra om vad som var bättre förr och bevisa vad som är bättre nu är något som alla parter tjänar på.

Vårbalen var en fantastisk tillställning. Det är så roligt att få träffa våra vännationer och visa upp nationen från sin bästa sida. Det finns en viss magi knuten till vårbalen, jag tror att magin kommer från det fina försommarljuset, alla finklädde gäster, och den härligt somriga fyrarätters menyn. Att stora delar av nationen dessutom samlades klockan halv fyra på morgon vid slottet för att sjunga hymn till Västergötland bidrar även det till den magiska stämningen.

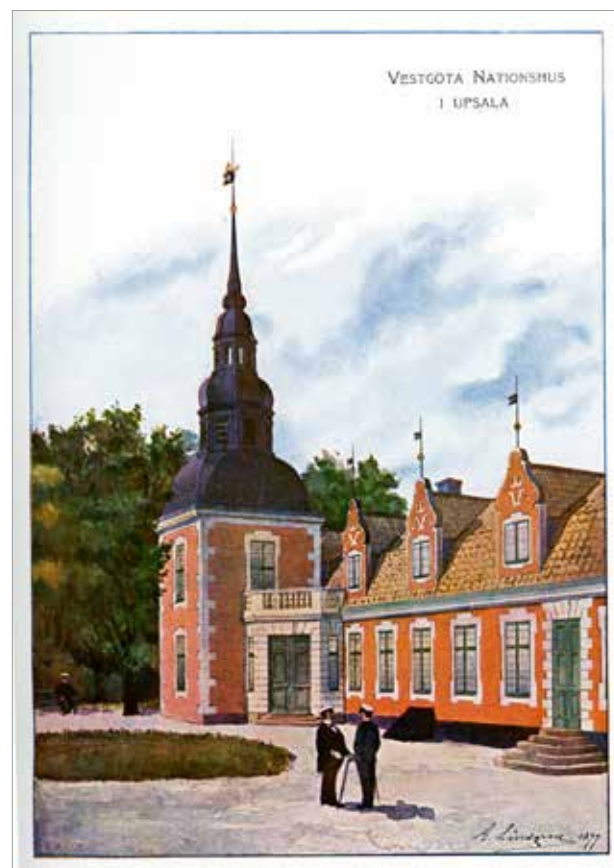
Hösten har sprungit ifrån mig och rätt som det var så sitter jag här och håller i skrivande stund på att avveckla mig själv. En syssla som har både glädje och vemod som bieffekt. Jag kan inte riktigt sätta ord på hur mycket jag har lärt mig under året som har gått. Jag har fått hålla tal och representera, lärt mig massor om gamla fastigheter, varit ledare över ett ämbetsverk, samt hantera svåra situationer och kriser. Ämbetet är som ni hör väldigt mångsidigt. Ena dagen stod jag i frack och höll ett välkomsttal, andra dagen låg jag på knä och skruvade fast

nya toalettsitsar. Det är vad jag kallar kontraster.

För min del så påbörjar jag min sista termin i Uppsala efter jul. Jag ska skriva en masteruppsats i historia med inriktning svensk-amerikansk identitet. Det känns ärligt talat lite skönt att komma tillbaka till studierna och den känslan hjälper till att ta bort lite av vemodskänslans över att sluta som kurator.

Jag vill avsluta med att tacka er i Landskapsföreningen. Ni bidrar med kunskap, glädje och erfarenhet varje dag här på Västgöta nation. Det är bland annat tack vare ert engagemang som denna nation är världens bästa studentnation. Tack för det, och se nu till att ha en riktigt god jul.

Hugo Stjernstedt

GOTT NYTT ÅR

Ungefär mitt i Västergötland – plåtåbergens landskap – ligger Ålleberg. Det har sin typiska profil, en brant sida och en sluttande, som är ett resultat av att inlandsisen drog sig tillbaka. Alldeles intill den branta sidan var två karlar från Karleby, en hemmansägare och en avdankad soldat, en dag 1827 i full färd med att bryta sten till ugnshällar. Den gamle soldaten, Helje, stoppade nåt i fickan och bonden Gustaf undrade vad det var för nåt. ”Det var en mässingsbit”, blev svaret. Snart nog hittade också Gustaf glänsande metall och de såg nu att det nog var guld och väldigt fint arbetat.

Sammantaget kom 612 gram guld i dagen. Det skickades till riksantikvarieämbetet i Stockholm, fick stor uppmärksamhet och publicerades snart i den populära tidningen *Magasin för Konst, Nyheter och Moder*. Riksantikvarien skrev underdånigst till kungen, Karl XIV Johan, att ringkragen, ”denna märkvärdiga forntids dyrbarhet” måtte inlösas till kronans samlingar. Så blev det också och förmodligen kunde de två upphittarna kosta på sig ett och annat sedan de delat på ersättningen, 1573 Riksdalen 19 öre Riksmünt.

Den folkvandringstida halsskragen är en sak som gjort Ålleberg vida känt. Men kanske förknippas de flesta Ålleberg med segelflyg. På Falbygden blev det främsta sommartecknet när man såg säsongens första Tiger Moth dra upp ett segelflygplan. Då visste man: nu har Lennart Stålfors kommit! Han var chef på segelflygskolan som hade full aktivitet juni-juli-augusti och han bodde hela sommaren i ett gammalt hus i Smedby, inte långt från berget. Tiger Moth var ett dubbeldäckt plan som i bygden gick under beteckningen Ållebergare.

Ålleberg är på något vis navet i bygden. Berget vilar tryggt i sig själv och kring det cirklar livet, det vårskira och blåsippblå, det sommargröna, det höstgula och det isigt vintergrå. Ålleberg var – eller är? – mycket sägenomspunnet. Låg dimman tät så att bergets hjässa försvann i ett grått tecken sa alltid faster Elsa: ”Ålla byker idag”. Inte för att faster trodde att nån förhistorisk gudinna Ålla höll på med stortvätt, inte alls, men talesättet, det satt ”som berget”.

Ållebergs riddare av Åsa Gustavssons formgivning i Ållebergstrondellen utanför Falköping

Den mest kända myten är dock Ållebergs riddare. Det finns många berättelser om dem. De är fallna krigare, riddare, vikingar, hjältar. Och de sover inne i berget. Alltid bredda att rycka ut och försvara sitt Västergötland om krisen eller kriget skulle komma. Det berättas om en man som en dag såg en stor port öppnas in i berget. Han skymtade de sovande riddarna, han såg hur den stora sovsalen glänste av guld och han hörde en röst som sa till honom att inte skratta. Då kom en tupp förbi, dragande på ett hölass. Mannen kunde inte hålla sig för skratt och den stora porten slog igen med en smäll. Han letade länge efter porten, men av den fanns inga spår att finna.

Bredvid de sovande riddarna står deras hästar, selade i full mundering, färdiga att dundra ut ur berget på snabba hovar.

Vilka är då dessa riddare? L. A Cederbom skriver i boken ”Västergötland”, utgiven i Uppsala 1937: ”De svenska riddersmän, som ej mera syntes till efter den nämnda striden (slaget mellan drottning Margareta och kung Albrekt vid Åsle mosse), skulle ej vara döda utan ha ridit in i berget, där de sedan dess slumrat men ständigt varit redo att i

fosterlandets yttersta nöd rida fram till dess räddning. Så skola Johan Lilliehöök till Färdala och själve tolfte Karl finnas därinne. Tid efter annan skola bergportarna ha öppnats för att släppa in nya hjältar. –” Cederbom konstaterar avslutningsvis: ”Denna vackra sägen gör ju Ålleberg rent av till en nationell helgedom.”

Riddarna sover djupt, men varje nyårsafton vaknar någon av dem, går i den kalla, gnistrande nyårsnatten ut ur berget och spejar. ”Synes fiender i öster?” – Nej. – ”Synes fiender i söder?” – Nej. – ”Synes fiender i väster?” – Nej. – ”Synes fiender i norr?” – Nej. –

Och så går riddaren tillbaka in i bergsalen och sover vidare, i trygg förvisning om ännu ett gott nytt år.

Elisabet Claesson